

Цимбалістий Тарас Олегович,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного права ТНЕУ

Міжнародно-правові аспекти боротьби з корупцією // Тези круглого столу «Роз'яснення основних норм Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції»: правозастосовчі та організаційні аспекти. – Тернопіль, 2009. - С. 195-198.

Міжнародно-правові аспекти боротьби з корупцією

Проблема корупції, безумовно, не тільки наше, суто українське, явище, а явище зі світовим ім'ям. Як свідчить історія, корупція має свої давні джерела, традиції і фактично супроводжує державу з самого початку її виникнення. Ті, хто правлять, розподіляють, ніколи не нехтували і не нехтують підношеннями і хабарями.

Про шкідливість корупції сказано багато. Вона може привести до максимального зниження ефективності багатьох урядових програм і заходів, веде до економічного занепаду та різкого зниження рівня життя народу багатьох країн світу, невиправдано різкого його розмежування за прибутками та умовами життя тощо.

Все це примушує міжнародне співтовариство і його організації шукати правові механізми та шляхи вирішення цієї не-простої комплексної проблеми.

Безумовно, регламентуючи і здійснюючи заходи з протидії корупції не можна не скористатися міжнародним досвідом законотворчості у цій галузі, маючи на увазі, що окремі з прийнятих ООН та Радою Європи документів мають обов'язковий характер для держав-членів цих організацій, інші носять рекомендаційний характер, але в усіх випадках їхній досвід в цій галузі для законодавства української держави буде мати неоціненне значення. Бо тільки скоординовані дії країн, зв'язаних між собою багатьма ланками економічного, фінансового, політичного та культурного життя, можуть дати позитивні результати у боротьбі з корупцією, особливо щодо "відмивання" незаконно придбаних капіталів, у боротьбі з наркобізнесом тощо.

Проблема корупції заслуговує на особливу увагу з боку міжнародного співтовариства. Для запобігання фактам корупції та боротьби з нею необхідні узгоджені та спільні дії. Відповідно до рекомендації Економічної та Соціальної Ради ООН Комітету з попередження злочинності та боротьби з нею 1990/23 від 24 травня 1990 року визначено, що оскільки корупція серед державних посадових осіб може звести нанівець потенціальну ефективність

усіх видів урядових програм, утруднити розвиток та створити загрозу для окремих осіб та груп осіб, найвищою мірою важливо, щоб усі держави:

- розглянули адекватність свого кримінального законодавства, включаючи процесуальні норми, з тим, щоб реагувати на всі види корупції та відповідні дії, що сприяють або підтримують корупцію, які забезпечать належне стримування;
- розробили адміністративні механізми і механізми регулювання для попередження корупції або зловживання владою;
- встановили процедури виявлення, розслідування та осудження корумпованих посадових осіб;
- розробили правові положення стосовно конфіскації засобів та майна, придбаних у результаті корупції;
- застосували економічні санкції до підприємств, причетних до корупції.

Серед актів Організації об'єднаних націй в сфері міжнародно-правової протидії корупції можна назвати Конвенцію проти корупції 2003 року (ратифікована Верховною Радою України 18 жовтня 2006 року), Рамкову конвенцію проти організованої злочинності 1997 року, Декларацію про злочинність і суспільну безпеку 1996 року, Декларацію про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях 1996 року, Неапольську політичну декларацію Генеральний план дій проти організованої транснаціональної злочинності, Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб 1996 року, Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку 1979 року та інші.

Документами Ради Європи (Україна є членом з 1995 року) в цій сфері є Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією 1999 року, Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом 1998 року та інші акти.

Оскільки корупція є проблемою, від якої не застраховані ні країни, що розвиваються, ні розвинуті країни, то спостерігається загальний інтерес до обмеження її розповсюдження і можливості її попередження. Часто засоби, які є у арсеналі осіб, причетних до корупції (особливо у тих випадках, коли вони є результатом організованої злочинної діяльності або діяльності, пов'язаної з наркотиками), а також, коли вони мають владу над багатьма країнами, особливо тими, що розвиваються, контролюватися не можуть. У зв'язку з цим важливе значення має технічна співдружність між країнами, які не мають коштів та інфраструктури для боротьби з корупцією.

Для забезпечення послуг експертів і коштів, яких часто недостатньо на національному, міжнародному, регіональному або субрегіональному рівнях можна було б розробити міждисциплінарні програми у галузі підготовки кадрів та освіти. Технічна співдружність, яка повинна здійснюватися з самого початку, могла б включити типові курси для університетів, комерційних і державних адміністративних шкіл, де такі є, учбові семінари для викладацького складу і спеціальні посібники або стипендії. Основою цих програм могли б служити погоджені стандарти, які можуть сприяти вирішенню проблем, які становлять загальний інтерес. Міжнародне співробітництво може здійснюватися також шляхом обміну інформацією і створення координаційних центрів, а також проведення порівняльних аналізів, які допоможуть країнам у розробці, формулюванні і здійсненні сумісних стратегій і погоджених домовленостей з метою попередження корупції і боротьби з нею.

Міжнародне співробітництво має дуже важливе значення для отримання істотних і врахованих судом свідчень і подолання перешкод, які створюються в результаті відмінності правових систем та існування законів про нерозголошення банківської таємниці. З метою поліпшення становища та недопущення затримок у зв'язку з відсутністю координації при веденні компетентними органами слідства і судового дізнання що, як правило, призводить до безкарності причетних до корупції офіційних осіб щодо дії закону про позовну давність, необхідно укласти двосторонні угоди про допомогу у проведенні і розслідувань і судових дізнань. Другий аспект міжнародного співробітництва, який заслуговує на увагу, передбачає здійснення таких типових актів, як Типовий договір про видачу, Типовий закон про взаємну допомогу у кримінальних питаннях і Типовий закон про передачу кримінального судочинства, які були прийняті відповідно Генеральною Асамблеєю у її резолюціях 45/116, 45/117 і 45/118 від 14 грудня 1990 року і для реалізації яких може бути корисною розробка типового законодавства, а також укладання конкретних домовленостей.

На наш погляд, при розробці чи удосконаленні антикорупційного законодавства в Україні буде мати позитивний результат і використання досвіду окремих європейських країн, багатьом із яких (Німеччина, Італія, Франція) вдалося серйозно потіснити корупцію. Сьогодні ж чинне законодавство недосконале, значною мірою не апробоване і підлягає удосконаленню. Використання при цьому зарубіжного досвіду, на нашу думку, буде сприяти усуненню багатьох вад у діючому законодавстві та дасть можливість озброїти працівників правоохоронних органів більш сучасним робочим законом.

